

Oppimiskokonaisuus: Lähivedet tutuksi!

20.8.2021 Webinaari – Happea opetukseen lähiveden rannalta

Eija Rantajärvi, *Sanna Saari, Jari Silander, Matti Lindholm, Sari Väisänen

Suomen ympäristökeskus SYKE

* Kaakkois-Suomen ELY-keskus

**WATER
MEETS
PEOPLE**
LEARN, ACT &
INFLUENCE

S Y K E

TEEMANA:

Vesiaiheiset oppimateriaalit

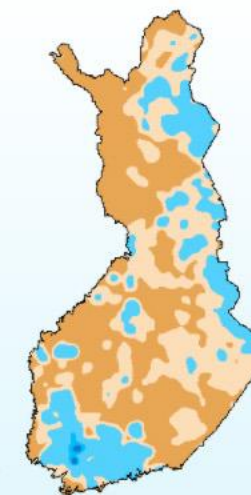
Oppia vedestä

Etsitkö tietoa ja materiaaleja vesiaiheiseen opetukseen? Olet oikeassa paikassa. Täältä löydät opetuspalikoita laidasta laitaan: laajoista oppimiskokonaisuuksista peleihin ja animaatioihin. Vesiaihetta tutkaillaan monesta eri näkökulmasta. Useat tehtävät soveltuvat käytettäväksi yli koulun eri oppiainerajojen. Kestävä vedenkäyttö ja vesien suojele tulevat tutuksi tutkien ja itse tehden. Käytännön esimerkit konkretisoivat veden merkitystä myös kodin arjessa.

Materiaalit on suunnattu erityisesti peruskoulujen opetukseen, mutta ne soveltuvat yhtä lailla kaikille vesiaiheista opetusaineistoa janoaville.

Siirry karttapalveluun

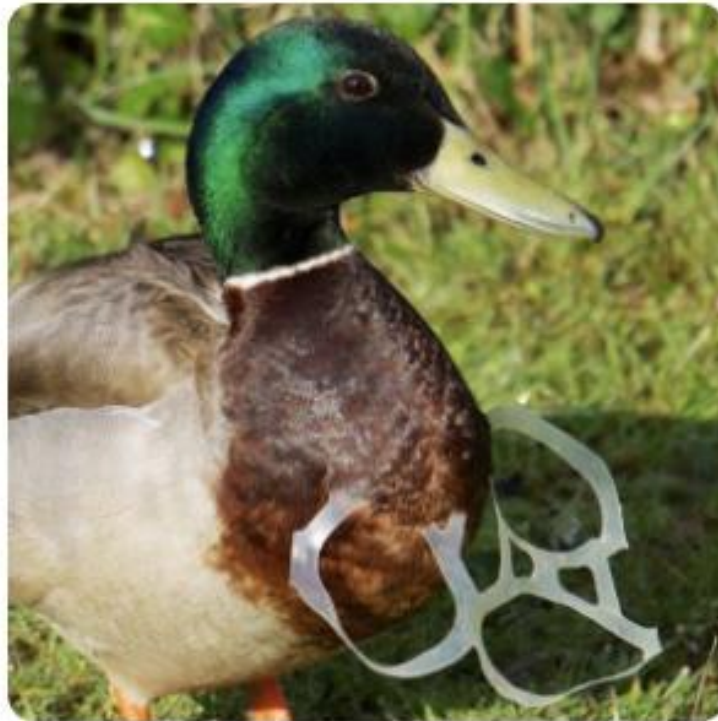
VÄHÄVETINEN RUNSASVETINEN

Vesitilanne 17.8.2021

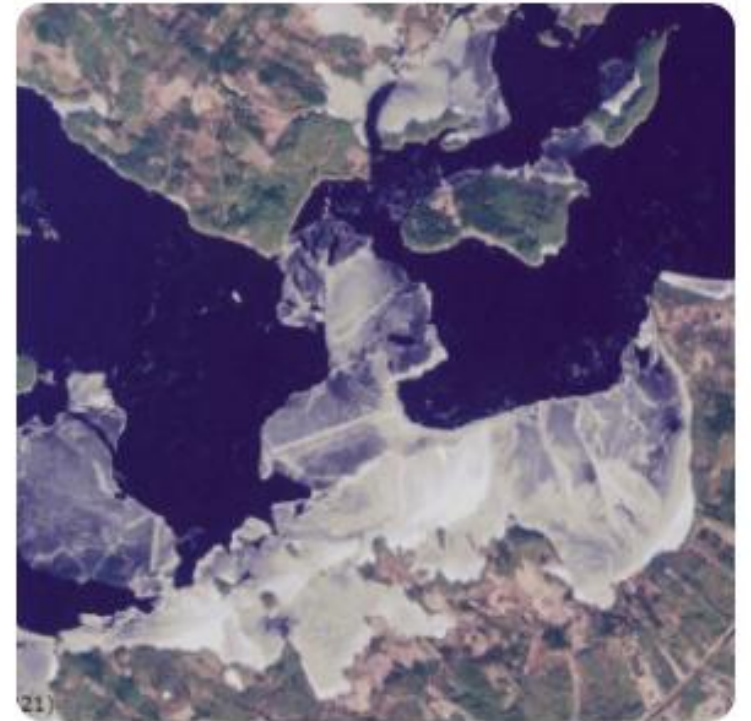
Vesiopin oppimiskokonaisuuksia

Kodin vesietiketti ja vesihuolto

Roskaantuminen ja mikromuovit

Tutkitaan vesiä satelliiteilla

vesi.fi/teemasivu-vesiaiheiset-oppimateriaalit/

Kodin vesietiketti ja vesihuolto

Kodin vesietiketti ja vesihuollon aakkoset -oppimiskokonaisuus tarjoaa kerralla koko paketin; taustottavia tietotekstejä ja monipuolisia oppilasta aktivoivia tehtäviä. Video, lautapeli ja interaktiivinen animaatio elävöittävät hausalla tavalla kestävän vedenkäytön opetusta. Opettajan työn helpottamiseksi osa tehtävistä on varustettu mallivastauksilla. Linkkien kautta löydät myös muita aihepiiriä laajentavia materiaaleja.

Oppimiskokonaisuus käsittelee kodin vesietikettiä ja vesihuoltoa monelta kantilta. Miksi yhteiskunta tarvitsee toimivaa vesihuoltoa? Ketkä toimijat ja ammattilaiset siitä vastaavat ja sitä pyörittävät? Mistä talousvesi pumpataan ja mitä sille tapahtuu ennen kuin se virtaa kotihanaan? Mitä prosesseja viemärivesi kohtaa ja minne se lopulta päättyy? Voisiko WC-pöntöstä huuhdeltava seos olla tulevaisuudessa arvoväinnettä? Pitääkö Suomessa olla huolissaan vesiturvallisuudesta? Miten kodin vesilaskua voi pienentää? Ja mitä ihmeen tekemistä mikkihiirellä on vesihuollon kanssa?!

Ohjaa oppilaasi tutkimusmatkalle vesihuollon pyörteisiin!

Oppimiskokonaisuus: Kodin vesietiketti ja vesihuolto

Video: Veeti Vesipisara vesihuollon pyörteissä

Peli: Liri ja Lori Vesihuollon noppapeli

Interaktiivinen animaatio: Kodin vesietiketti

Esite: Kodin vesietiketti

Oppimiskokonaisuus: Kodin vesietiketti ja vesihuolto

OPETTAJAN OPAS

OPPIMISKOKONAISSUUS:
TIIOTOTEKSTIT, OHJEET JA TEHTÄVÄT

Miten vettä huolletaan?

Mihin vettä kotona kuluu?

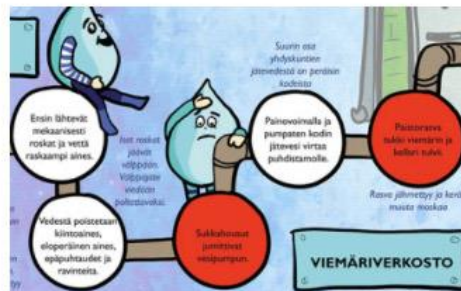
Mitä on kestävä vedenkäyttö?

Tiesitkö, että juot samaa vettä
kuin tyrannosaurus Rex?

Kattava tietopaketti ja runsaasti käytännönläheisiä tehtäviä opetuksen tueksi.

- Lataa Opettajan opas (pdf, 5,9 Mt).

Peli: Liri ja Lori Vesihuollon noppapeli

Heitä noppaa ja askella Lirin ja Lorin kanssa vedenottamolta kodin kautta puhdistamolle. Noudata vesietikettiä niin pulahdat purkuvesistöön joutuisammin!

Lataa noppapeli:

- A4 (jpg, 0,9 Mt)
- Iso (1,0 m x 1,49 m), (pdf, 5,2 Mt)

Roskaantumisen ja mikromuovit vesiympäristössä

OPETTAJAN OPAS
OPPIMISKOKONAISUUS:
TIETOTEKSTIT, OHJEET JA TEHTÄVÄT

Mikä on roska ja mikromuovi?

Miten roska päätyy vesiympäristöön?

Mitä sinä voit tehdä roskaantumisen vähentämiseksi?

Tutkitaan yhdessä lähiympäristön mikromuoveja!

Video: Tutki itse roskaa ja mikromuovia

Katso vaihe vaiheelta, miten voit tutkia lähiympäristösi roskaa ja mikromuoveja. Sopii kaikille peruskoulun luokille. Tekstityskielet: suomi, englanti, venäjä.

Lataa alapuolelta myös videoon liittyvä roskabingo sekä tutkimuslomake.

Peli: Roskabingo

Aktiviteetti: Mikromuovitutkimus

Vesijalanjalki

Vesijalanjalki havainnollistaa sitä, kuinka vesivaltaista elämämme on. Mitä suurempi vesijalanjalki, sitä enemmän vettä käytetään. Vesijalanjälkeen lasketaan kaikki veden käyttö: suoraan hanasta laskettu vesi sekä niin sanottu piilovesi. Piilovesi eli virtuaalivesi tarkoittaa vettä, joka käytetään hyödykkeiden valmistuksessa ja johon sisältyy muun muassa raaka-aineiden, väli tuotteiden, energian ja palveluiden tuottamiseen käytetty vesi.

Suomalaisen kuluttajan keskimääräisestä vesijalanjäljestä alle viisi prosenttia on suoraa vedenkulutusta. Loppu muodostuu ostettujen, kotimaassa tai ulkomailla valmistettujen tuotteiden ja palveluiden sisältämästä piilovedestä. Vesijalanjäljen eri väreillä ilmaistaan veden käytön eri puolia. Sininen vesijalanjalki muodostuu vedestä, jota käytämme pohjavesistä, järvistä ja joista. Harmaa osuus muodostuu ympäristöön palautuvan jäteveden haitallisuudesta ja vihreä vesijalanjalki on viljelykasvien haihduttamaa sadevettä.

Omaan veden kulutukseen voi vaikuttaa monin keinoin. Harkittu veden käyttö, kierrätys, vesijalanjäljen huomioiminen ostopäätöksissä ja ruokahävikin minimointi ovat hyviä ja helppoja keinoja.

Vesi.fi:n Vesijalanjalkilaskurilla voi testata mistä oma vesijalanjalki muodostuu ja miten siihen voi itse vaikuttaa. Laskuriin liittyy myös alapuolelta ladattava kotitehtävälomake.

Lisätietoja vesijalanjäljestä löytyy aiheita käsittelevältä teemasivulta.

Laskuri: Arvioi vesijalanjalkesi

Kotitehtävä: Piilovedenkulutuksen arviointilomake

Laskuri: Arvioi vesijalanjälkesi

Kotitalouden vedenkäyttö l/s:
Peseytyminen
Kuinka usein käyt suihkussa?
 kertaa viikossa
Kuanko juoksatat vettä yhdellä pesukerralla?

Laskurin täytettyään oppilas näkee arvion omasta vedenkulutuksestaan ja pääsee vertaamaan sitä muiden suomalaisten keskimääräiseen vesijalanjälkeeseen.

Siirry laskuriin:
Vesijalanjälkilaskuri

Lataa alapuolelta myös laskuriin liittyvä kotitehtävälomake.

Kotitehtävä: Piilovedenkulutuksen arviointilomake

Vesijalanjälkilaskuri

Elintarvikkeiden
Kuinka paljon ruokaa syötät? litroja vettä

Peseytyminen
Kuinka usein otat suihkun? litroja vettä
Kuinka usein peset vaatteita? litroja vettä

Kodin lämmitys
Kuinka paljon lämmitystä käytät? litroja vettä

Lisäkysymykset
Kuinka usein käytät vettä käsittelemättä? litroja vettä
Kuinka paljon vettä käytät vettä käsittelemättä? litroja vettä

Vesijalanjäljen laskemiseen voi valmistautua täyttämällä, joko itse tai yhdessä vanhempien kanssa, vedenkulutuksen arviointilomakkeen. Tämän jälkeen tiedot syötetään vesijalanjälkilaskuriin.

Laskennan jälkeen pohditaan ryhmässä mistä oma vedenkulutus pääosin muodostui ja millä käytännön toimilla tähän voisi vaikuttaa. Lisäksi laskurilla voi testata miten erilaiset muutokset vaikuttavat omaan vesijalanjälkeeseen.

Lataa lomake:

- Piilovedenkulutuksen arviointilomake (pdf, 915 Kt)
- Elintarvikkeiden kulutuksen tarkempi arviointilomake (pdf, 1 Mt)

EI VOIMASSA OLEVIA VAROITUKSIA.

Asiakaspalvelu v

Työkalut v

Pisarointa tviittivirrasta

Pirkanmaan ELY, vesi
@PIRvesi
uudelleentweettasi 20.8.

Pirkanmaan ELY-keskus
@PirkanmaanELY:
#Pirkanmaan tuoreimmat sinilevähavainnot ovat keskittyneet etenkin Pyhäjärvelle. Sinilevää havaittiin kaikkiaan 11 havaintopaikalla. #ELYkeskus #leväseuranta <https://t.co/6PRNssMhJp>

Pirkanmaan ELY, vesi
@PIRvesi 20.8.

Kasvat sademäärät lisäävät tulvariskejä myös Tampereella – kaupunki varautuu hulevesiongelmien vähentämällä kovia pintoja <https://t.co/MiwJMb7acH>

Uudet oppimiskokonaisuudet

- Hulevedet – elokuussa
- Globaalit vesivarat – elo/syyskuu
- Lähivedet tutuksi – syys/lokakuu

Oppimiskokonaisuus Lähivedet tutuksi!

Oppimiskokonaisuus Lähivedet tutuksi!

Sisältö

Opitaan ulkona

Maastoretki lähivesiin

Maastoretken peruspalikat

Esimerkki: maastoretki virtaveteen

Rakennetaan teemaviikko!

Ideota oppiainepalapeliin

Oppimiskokonaisuus Lähivedet tutuksi!

Liitteet

Tehtävät: opettajan versiot

Tehtävät: oppilaan versiot

Videokäsikirjoitukset

Turvallisuuskortti

Opitaan yhdessä luokassa ja ulkona!

Opitaan yhdessä luokassa ja ulkona!

- erilaiset oppimisympäristöt
- väljemmät opetusraamit
- yhteistoiminnallisuus
- käytäntö on parasta teoriaa
- kehollisuus
- luonnon terveysvaikutukset

Maastoretki lähivesiin

- Itsenäinen kokonaisuus vai teemaviikko?
- "adoptoi" lähiranta!

Maastoretken tavoitteet

- kiinnostus lähivesiin
- ymmärtää valuma-alueen ihmistoiminnan ja maaperän laadun vaikutus vesiin

Kestävän elämäntavan ja luonnon monimuotoisuuden tärkeys!

Maastoretken vaiheet

1. Pohjustus

1. Luokassa: Pohjustus

- videot, ohje- ja turvallisuuskortit, välineet, pelisäännöt
- + tehtävät

Maastoretken vaiheet

2. Mittaukset

1. Pohjustus

2. Ulkona: maastorastit

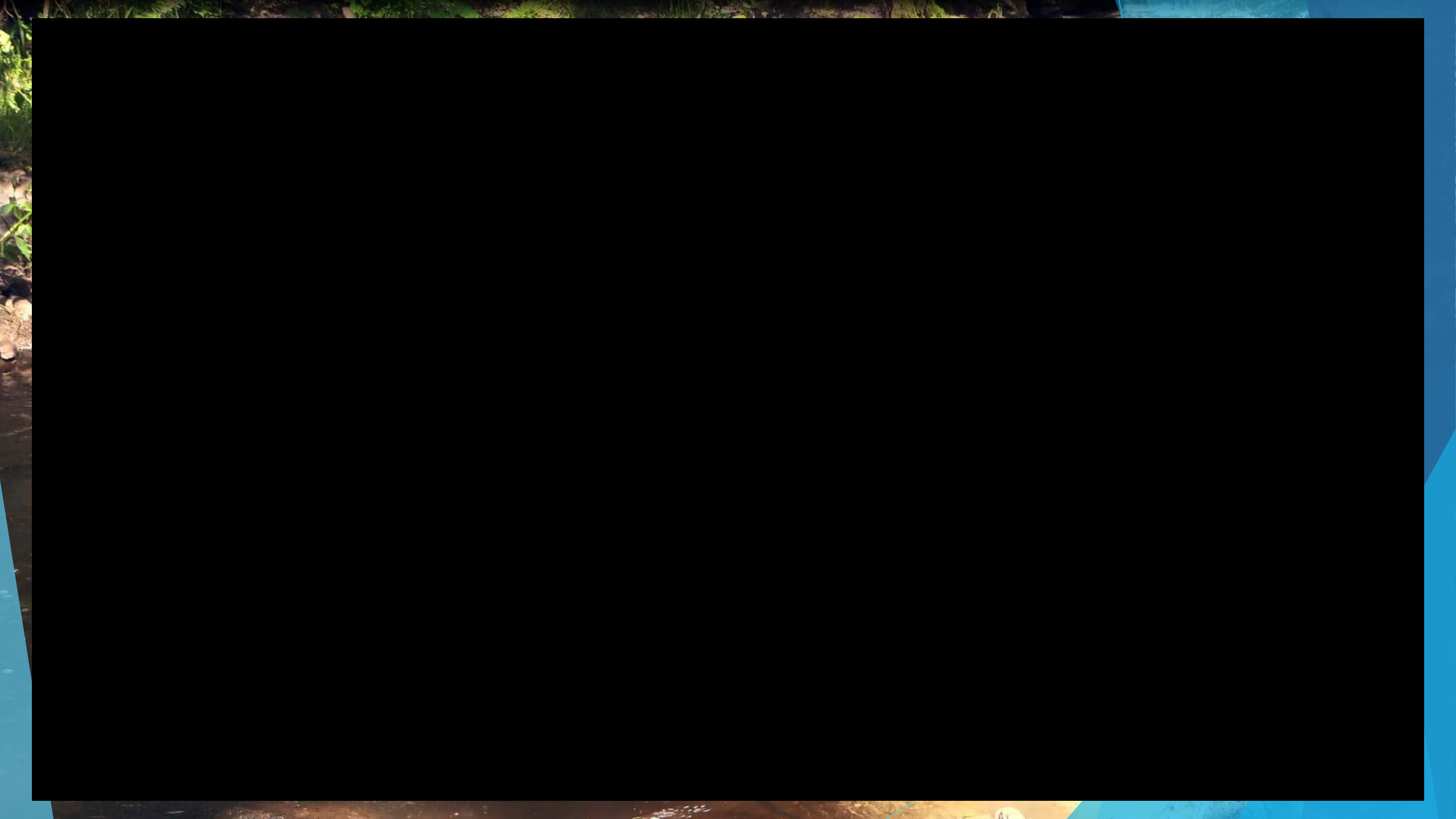
Veden laadun mittaukset
Eliöiden havainnointi

+ dokumentointi

Ohjevideo: veden pH:n mittaus

Maastoretken vaiheet

3. Purku + analyysi

2. Mittaukset

1. Pohjustus

3. Luokassa: tulosten purku + analyysi

- lasketaan ja analysoidaan
  - etsitään lisätietoa
  - + tehtävät + kuunnelmavideo
- Keskustelun tärkeys!**

Ahkeruus kovankin
onnen voittaa

Maastoretken apuna

A top-down view of a camouflage-patterned backpack lying on a patch of green grass. The backpack is open, revealing a blue water bladder and other gear inside. A semi-transparent blue text box is overlaid on the center of the image.

Vesireppu + lisävälineistö

Maastoretken apuna

Avoimet tietokannat

LAJI.FI

SUOMEN LAJITIEKESKUS
FINLANDS ARTDATA CENTER
FINNISH BIODIVERSITY INFO FACILITY

39 560 938

havaintoa

41 007

lajia

445

aineistoa

Lajihaku

Suomen Lajitietokeskus

Ajankohtaista

JÄRVIWIKI ON NYT MYÖS MERIALUEIDEN WIKI

Katso mitä kaikkea täältä löytyy sinun lähivesistäsi

JA TÄYDENNÄ OMILLA TIEDOILLASI JA KOKEMUKSILLASI

Hae Järvi-meriwikistä

Arvet, joet ja rannikko

Filter Layers...

- VHS pintavesien seurantapaikat 2012-2017
- EU-uimavedet
- Pintavesimuodostumat (3. vesienhoitokausi)

tools

Senpää

Remunen

litä

Uus-Lavola

Lasola

Mustola

Tuohimäki

Partala

Mentuja

Mälkia

Mustola

Muukko

Karjalais

Tujula

Karhula

Lasola

Uus-Lavola

litä

Remunen

Senpää

tools

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Päverka vattendragen

VAIKUTA VESIIN

Maastoretken apuna

Vesireppu + lisävälineistö

Avoimet tietokannat

+ Mobiilipelialusta

Esimerkki: Maastoretkelle virtaveteen

Järvi – jokeritehtävä / Pielinen

Mittausaineiston analyysi
taulukkotyökalu, kuvaajat ja
niiden tulkinta

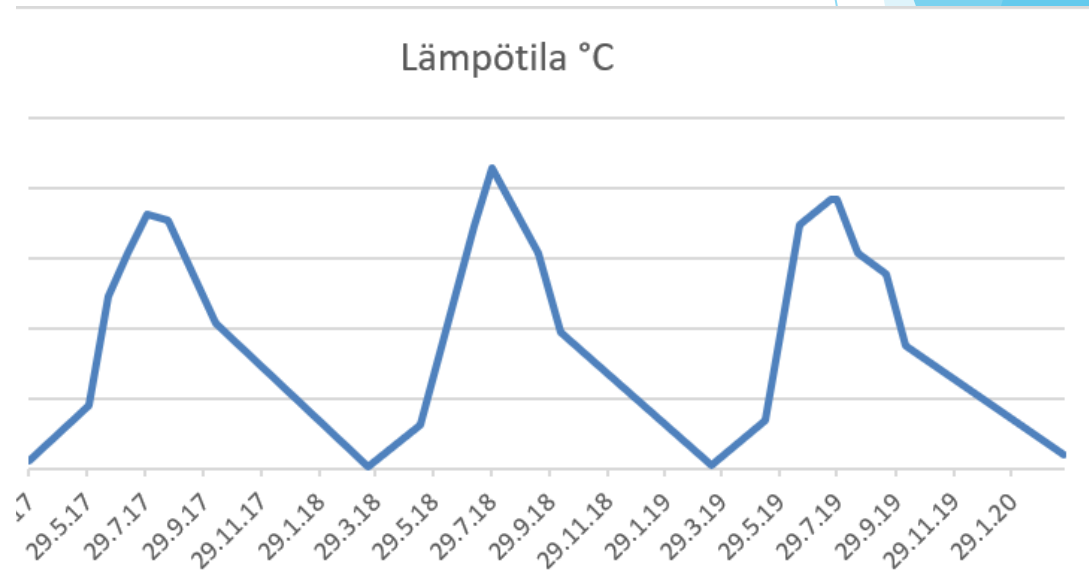
EXCEL-tiedosto
opettajan/oppilaan ohje
aineisto
mallivastaukset

Tehtävät / esimerkki Pielinen

Näytteenottoaika	Happi, liukoinen mg/l	Lämpötila °C	Kokonaisfosfori µg/l
29.3.17	13.9	0.5	6.5
30.5.17	12	4.5	5
20.6.17	11	12.3	8.5
10.7.17	9.6	15.3	7.2
31.7.17	9.5	18.1	7.7
22.8.17	8.8	17.7	10
12.10.17	10.4	10.3	4.8
21.3.18	14	0.1	5.9
15.5.18	11.1	3.1	7.1
11.7.18	9.2	17.2	7.5
30.7.18	8.1	21.4	6.4
17.9.18	8.8	15.3	6.7
11.10.18	10	9.7	6.3
18.3.19	13.5	0.2	6.9
14.5.19	12.1	3.4	9.5
19.6.19	10.6	17.4	8
22.7.19	9	19.2	9.9
29.7.19	9.1	19.2	7.6
20.8.19	9.3	15.3	7.3
19.9.19	9.3	13.8	5.6
9.10.19	10.2	8.7	7.1
24.3.20	12.9	1	5.5

Aineisto: happi, lämpötila, fosfori

järven vuodenaikaisvaihtelu

Rakennetaan teemaviikko!

Ideoita oppiainepalapeliin

Ideoita teemaviikon oppiainepalapeleihin

Alueen paikallishistoria. Vesistösuojelu eri aikoina ja yhteiskunnan arvomuutokset: pelkkä talousajattelu → talous/ympäristö. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: kriittinen ajattelu ja argumentaatiotaidot. Ihmiskeskeisyyden haastaminen: ihmisyksilöä ei pidetä kaiken mittana ja muusta maailmasta irrallisena toimijana; ympäristön resursseja ei vaan hyödynnetä → tutkitaan inhimillisen ja ei-inhimillisen kietoutumista toisiinsa. Veden merkitys eri uskonnoissa. Vesi symbolina. Vesisodat. Vesi ja valta. Ympäristöasioiden päätöksenteon prosessit: paikallis-Suomi-EU-globaali. Paikallispäätäjien haastattelut. Kansalaisyhteiskunnan toimijat. Kansalaisten vaikutusmahdollisuudet. Vaikutuskanavat. EU-vesipuitedirektiivi ja muu lainsäädäntö. Tutustu alueen käyttösuunnitelmaan ja suunnittelu prosessiin. Yksilön valinnat.

Ympäristöoppi
Historia
Uskonto
Yhteiskuntaoppi
Elämäkatsomustieto

Seuraa karttuvaa tarjontaa

www.vesi.fi/teemasivu-vesiaiheiset-oppimateriaalit/

Anna palautetta <https://www.vesi.fi/palaute/>

Otsikoi: "Oppia vedestä" –teemasivut

Laita mukaan halutessasi myös sähköpostiosoitteesi

**WATER
MEETS
PEOPLE**
LEARN, ACT &
INFLUENCE

S Y K E

Kiitos!

